

češki šoli med Nemci. Vilma Sokolová opisuje v spisu „Češki otok pod njemačkim valovima“ z živimi bojami vse nadloge, katere morajo prenašati Čehi v onih krajih, kjer so v manjšini. Eliška Krásnohorská opisuje v „Arkivarici“ dosti satirično, kako malo se brigajo za narodne znamenitosti in starine uprav oni, kateri so prvi za to pozvani. Prav toplo je napisala Vlasta Pittnerová svojo sličico: „Nadjena i dovedena“ in pokazala, kako se sreča često naseli tudi v raztrgano kočo in kako lepe duše stanujejo večkrat v slabotnih in bolnih telesih. Prav tako mila je tudi črtica Božene Kuněticke: „Stari stražar“, kjer nam pisateljica pripoveduje, kako stradajo po zimi stari Gajdušek, njegov stari pes in „kokoš mamica“, katero je Gajdušek zato tako zval, ker je njegovi pokojni ženi odgojila osem piščet. Minila je zima in stradanje, a Gajdušek je dobil važno službo: postal je čuvar grajščinske pšenice. Ves se je preporodil; le to ga je jezilo, da so se odslej vse vaše kokoši izogibale pšenice, in tako ni mogel komu pokazati svoje veljave. Šele enkrat proti večeru je opazil Gajdušek v pšenici nekaj belega. A tudi vaški razposajenci so opazili kokoš, in začel se je pravi lov, otroci in psi so naganjali prestrašeno kokoš. Gonja je prihajala vedno bližje Gajdušku, a ko je veliki pes gospodarja Juga ravno pred Gajduškom kokoš zadavil, je opazil, da je bila to njegova „mamica“. Mnogo čustva ima tudi črtica Gabriele Preissove: „Ulovljena zraka (žarek)“. Bolna Barica, hčerka perice, je prikovana že od rojstva na svojo sobico, katera je njej celi svet. Z malim zadovoljna, je začela sanjati sanje prve ljubezni, odkar k njej prihaja učenec konservatorija Metod in jej igra na svoje gosli, katerih Barica prej še videla ni. Topel solnčen žarek je obsijal njeno sobico, sijal jej sicer kratko, vendar se je grela na njem, prej nego je sirotica mogla spoznati zimo sveta. Tako zanimive so tudi druge črtice.

„Djevojački svet“ čitatelju jasno označuje delovanje čeških žen in njihove smotre.

J. Barle.

Hrvatski školski muzej. Njegov postanek i uredjenje. 80. Str. 128. — Priznati moramo, da je hrvaško učiteljstvo zelo delavno. V kratkem času si je utemeljilo svoje književno društvo, postavilo učiteljski dom, sezidalo učiteljski konvikt, osnovalo je svojo hranilnico, a dne 19. avgusta l. 1901. odprlo lepo urejeni „Šolski muzej“. Šolski muzej je porazvrščen v prvem nadstropju „Učiteljskega doma“ in se deli v tri oddelke. V prvem oddelku so muzealni predmeti v 41 skupinah, v drugem je pedagoška knjižnica, zgodovinska in moderna, a

v tretjem so razna arhivalija. Vrednost muzeja se ceni že sedaj na okroglih 70.000 K, in v knjižici „Hrvatski školski muzej“ je natanko opisan. Muzej je odprt vsak četrtek in vsako nedeljo od 10. do 12. ure predpoludne. Naj nobeden prijatelj šolstva ne zamudi, da si ga ogleda, ko pride v beli Zagreb!

Janko Barle.

ČEŠKA.

Jan Lier: **Pokuta.** Nakladatelství Jos. R. Vilímka. Praha 1902. Cena K 1.20. — Železniški genre je bil vedno zelo priljubljen pri čeških bravcih, zakaj v njem se dá pisati zelo mikavno in živahno. Saj je življenje na železnici nemirno, polno izprememb, ter ponuja spretnemu pisateljskemu peresu priliko, da nariše pred bravcem cele vrste slikovitih, pestrih črtic z onim posebnim, nekoliko melanholičnim značajem, katerega nam zbuja prihod in odhod vlakov s prihajajočimi in odhajajočimi popotniki. V tem genru je J. Lier mojster. Mnogo „železničnih novel“ je že izšlo izpod njegovega peresa in vse spadajo k mikavnemu, svežemu berilu. V to stroko spada tudi knjiga „Pokuta“. Skozi celo povest se vleče kakor nit ginljiva zgodovina nesrečnega in zapeljivega dekleta. Nemirni in vsak trenutek se izpreminjajoči prizori na postaji so podlaga dejanju, ki je na nekaterih mestih skrajno napeto. Kdor nima dovolj utrjenih živcev, temu svetujem, da te knjige zvečer pred spanjem ne čita, sicer se mu bo godilo tako, kakor meni. Čital sem jo zvečer in potem so me celo noč tako mučile grozne sanje o samih železničnih nesrečah, da sem se zjutraj prebudil ves poten in spehan. — Pisatelj te knjige, J. Lier, je obhajal lani 27. oktobra petdesetletnico svojega rojstva. V češkem slovstvu se je njegovo ime pokazalo v letih sedemdesetih; poprej je pisal pod psevdonimom Adam Zero. Njegovi spisi so se namah prikupili bravcem, ker so prinesli v slovstvo nekaj čisto novega. Tehniški krogi, zlasti železniški uradniki in delavci, so prvokrat nastopali v čeških povestih. Lierova plodovitost je bila v prvih letih občudovanja vredna. Čestokrat so izhajala izpod njegovega peresa po dva do tri dela obenem v raznih časnikih. Razen nekaterih romanov („Vojtěcha Rývy nástupce“, „Narciss“ i. dr.) je Lier napisal več kakor šestdeset novel in nekoliko sto „listkov“ (trije zvezki so izšli v „Kabinetní knihovně pri Šimáčku“), v katerih se Lier kaže kot duhovit satirik. Prevel je tudi celo vrsto gledaliških iger zlasti iz francoskega jezika. —